

YARATILIŞ GAYEMİZ : KULLUK

Çok Aziz ve Muhterem Kardeşlerim!

İnsanoğlu kendini tanımaya başladığından beri '*Ben neyim?*', '*Nereden geldim?*', '*Niçin varım?*', '*Nereye gideceğim?*' sorularına cevap bulmaya çalışmıştır. Beşer akli, bu çetin ve devasa sorular karşısında hep bocalayıp durmuş, felsefe ise bu konuda, yüzyıllar boyu birbirini nakzeden izahlarıyla hep aciz kalmıştır.

Evet, insanın mutlaka bir *yaratılış gayesi*, bir *varlık sebebi* olmalıdır. Akl-ı selimin kabulde tereddüt etmediği ilk gerçek budur. Bu yüzdendir ki, insan denilen yaratık, ta ilk günden beri, '*Niçin yaratıldım?*' sorusunu cevaplamak için beyninin sınırlarını zorlayıp durmuştur.

-Acaba insan boş yere mi yaratılmıştır?

Akl-ı selim sahiplerinin ittifak edebileceği tek cevap herhalde şu olacaktır:

-Kesinlikle hayır!

İnsan, gaye ve amaçları için yaşar. Herhangi bir işe başlarken, hedeflenen bir takım amaçlar yoksa, başarıya ulaşmak güç olur. Çünkü niçin çalışıldığı belli değildir ve ne kadar mesafe alınması gerektiği de aynı şekilde belirsizdir. İşte bu yüzden, insanı yaşatan, onun yaşamını anlamlı hâle getiren gayeleridir.

Şu uçsuz-bucaksız kâinattaki her şey, bir gaye için var edilmiştir. Canlı-cansız bütün varlıkların belli işlevleri, görevleri vardır. Bu gerçeği ifade eden âyetlerden biri şöyledir:

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Biz gökleri, yeri ve bunlar arasında bulunanları, oyun olsun diye yaratmadık. Onları sadece gerçek bir sebeple yarattık. Fakat onların çoğu bilmiyor."Duhan 38,39

Allah'ın yarattığı varlıkların en şerefli ve kıymetlisi ise insandır. Yüce Allah, biz, insanları en güzel şekilde yaratmış ve binlerce mahlûkati istifademize sunmuştur. Emrimize amade kıldığı sayısız nimet vardır. Bu husus, Kur'an-ı Kerîm'de şöyle açıklanır:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

"Yeryüzünde ne varsa hepsini sizin için yaratan O'dur. "Bakara 29"

Kendisine- bunca nimet verilen insan, boşuna mı yaratılmıştı? Tabii kî hayır! Onun da yaratılış gayesi vardır. İnsanın var edilip dünyaya gönderilişi, öylesine bir hâdise değildir. Bu duruma işaret eden âyet-i kerîme şudur:

أَفَسَبِّحْتُمْ آلِمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبِيدًا وَأَنْتُمْ إِلَيْنَا لَاتُرْجَعُونَ

"Sizi boş yere yarattığımızı ve bize geri döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"(Müminun 115)

O halde insan, hangi gaye için yaratılmıştır?

Vahy-i ilahi, insanoğlunu bu amansız soru sağanağından kurtarır ve beşer aklına huzur ve sükun veren gerçekleri, tatmin edici cevapları açıklar;

İnsan, yeryüzünde Allah'ın emirlerini uygulamaya ve tebliğe memur bir *halife* olarak yaratıldı.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

Hani Rabb'in meleklere '*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.*' demişti. (Bakara: 30)

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ

"Yeryüzünde sizi halifeler kılan O'dur. (Enam,165)

İmam Kurtubi gibi bazı müfessirler bu âyetleri şöyle tefsir etmişlerdir:

"Kendi irademden kudret ve sıfatımdan ona bazı yetkiler vereceğim, o Bana bağlı olarak, Bana vekil olarak yarattıklarım üzerinde bir takım tasarruflara sahip olacak. Benim namıma hükümlerimi yürütüp uygulayacak. O bu hususta asîl olmayacak, kendi zati ve şahsı namına asil olarak hüküm yürütecek değil, ancak benim bir vekilim olacak.

Şu halde insanın bir tek yaratılış vasfı vardır: *Hilafet*.. *Eşrefi mahlukat* olan insanın, yeryüzünde Allah'ın halifesi olmakla yüklendiği birtakım sorumlulukları vardır. Yeryüzü ve içindekiler tümüyle onun emrine verilmiştir; ama o bunları dilediği gibi tasarruf etme yetkisine sahip kılınmamıştır.

Kişinin halife olması her istediğini yapması değil, yaptığı her işte sorumlu davranmasıdır. Halifenin, kendisini *halifelik* makamına getiren Yüce Allah'ın emir ve yasaklarına kesin olarak uymak zorunluluğu vardır. Aksi halde, Yararıya karşı nankörlük yapmış ve ihanet etmiş olur.

Muhterem Mü'minler!

İnsan, madem ki boş yere yaratılmadı. Acaba yaratılışındaki hikmet ne idi, niçin yaratılmıştı? Bu sonumuzun cevabını almak için diğer âyetlere kulak verelim:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

—

"Hanginizin daha güzel amel sahibi olduğunu denemek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur."(mülk ,2)

O halde dünyadaki hiçbir şey, boşuna değildir. Cinler ve insanların da Allah'a (c.c.) kulluk yapmak, O'nu yegâne yaratıcı bilip sadece O'na ibadet etmek gibi çok önemli bir ödevleri vardır. İbadetin önemi Kur'an ayetlerinde türevleriyle beraber sadece "a-be-de" maddesinden 340 kez geçmesiyle de anlaşılır. Namaz, oruç, hac, cihad vs. gibi müfredatı bu sayının dışındadır. İnsan ibadet için yaratıldığına göre, bu ibadet kelimesinin anlamı nedir?

İbadet Kelimesinin Sözlük Anlamları şunlardır:

- 1- Kul ve köle olmak.
- 2- Boyun eğmek, itaat etmek
- 3- O'nu ilah tanımak
- 4- O'na yapışmak ve ayrılmamak
- 5- Kendini ibadete vermek

(Zariyat,56yı bu kelime anlamlarına göre mana verelim.)

Terim olarak ise, ibadetin biri genel, diğeri özel olmak üzere iki anlamı vardır.

Genel anlamda ibadet, mükellefin Allah'a karşı duyduğu saygı ve sevginin sonucu olarak O'nun rızasına uygun davranma çabasını ve bu şekilde yapılan iradî davranışları ifade eder. Böylece tamamen dinî olan görevlerden başka, kişilerin Allahın hoşnutluğunu kazanmak için yaptığı her fiil ibadet olarak nitelendirilir. Bu amaçla fert ve toplum yararına gerçekleştirilen her olumlu davranış dini ve manevi bir anlam taşır.

Özel anlamda ibadet ise mükellefin yaratana karşı saygı ve boyun eğmesini simgeleyen, Allah ve Rasûlü tarafından yapılması istenen belirli davranışlara denir.

İbadet kavramında, niyet şart koşulduğunda fıkihta ki namaz , oruç gibi hususi fiillere, niyetsiz olursa Allah için yapılan her doğru eyleme **taat ve kurbet** anlamında ibadet denilir.

Bütün bu sözlük ve terim anlamlara bakıldığında az önce sözü edilen (51/56) ayetin ne demek istediği daha iyi anlaşılır. Yani cinler ve insanlar sadece ibadet için yaratılmışlarsa, halbuki, yeme, içme, yatma, cinsel ilişki... gibi tabii ihtiyaçlarını gidermek zorunda da iseler, öyleyse bu eylemlerinin de ibadetleştirilmesi gerekir.

Bu bir eylemin;

(1)-**Allah'ın çizdiği ölçülere göre** olması

(2)-**O'nun rızası istikametinde olması gerekir.**

İşte bu iki şartla, her eylem ibadete dönüşür ve insan da yaratılış gayesini gerçekleştirmiş olur. İnşallah bu konuyu biraz sonra geniş bir şekilde anlatmaya çalışacağız.

Evet Aziz Mü'minler!

İbadet; Allaha Söz Vermedir

Misak lûgatta «Bir şeyi korumak, hâlden hâle onu muhafaza etmek, » gibi mânâlara gelir.

İslâmî **istılahta** «Ahd-ü Misak» denilince: ruhlar âleminde Allahü Teâlâ (c.c.) ile insanlar arasında tahakkuk eden «Mukavele» akla gelir. Bu ahd-ü misak sadece müslümanlarla değil, bütün insanlarla tahakkuk etmiştir. Şimdi Ahd-ü Misak âyetlerine dikkat edelim :

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

«**Hani Rabbin Adem oğullarından, (insanlardan) onların sırtlarından zürriyetlerini çıkarıp, kendilerini nefislerine şahid tutmuş : "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (Demişti). Onlar da : "Evet (Rabbimizsin) şahid olduk" demişlerdi. (İşte bu şahidlendirme) kıyamet günü : "Bizim bundan haberimiz yoktu" dememeniz içindi.**» (Araf 172)

Bu «Ahd-ü Misak'm» tabii sonucu olarak insan emaneti yüklenmiştir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de :

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

«**Biz emaneti göklere, yere ve dağlara arz (ve teklif) ettik de, onlar bu emaneti yüklenmekten çekindiler, bundan endişeye düştüler. İnsan(a gelince, o tuttu) bunu sırtına yükledi. Çünkü o çok zulümkâr, çok cehûldür.**» (Ahzab, 72) buyurulmaktadır.

Müfessirler, bu âyet-i kerîme'de zikrolunan emanet'in, ilâhî tekliflerin tamamı olduğu hususunda müttefiktirler. Usûl-i Fıkıh'ta emanet; Allahü Teâlâ (e.c.)'nin gerek kendi hukuku, gerekse yaratılmışların hukuku ile ilgili bütün vazifelerine verilen isimdir.(Molla Hüseyin,Mir'at)

Hz. Enes (r.a.)'ten rivayet edilen bir Hadîs-i Şerîf'te Resûl-ü Ekrem (s.a.v.)'in :

«Emanete riayeti olmayanın îmanı da yoktur, ahde vefası olmayanın dini de yoktur» (Beyhaki, S.Kübra) buyurduğu bilinmektedir. Buradaki «Emanet» ve «Ahde Vefa»; ruhlar âleminde tahakkuk eden «Zimmet'le» yakından alâkalıdır.

İbadet; Bir Tevhid Eylemidir

Allah'a hizmet etmek, Allah için yaşamak, Allah için kıyam etmek, O'nun yolunda ölmek demektir". İbadetin bu anlamıyla ilgili olarak Yusuf el-Kardâvî de şunları söyler: "İbadet; Allah'ın koyduğu kuralların helali helal, haramı haram, farzı farz kılan ve bütün dinî hükümlerine istisnasız boyun eğmektir..

Dini konularda emretme ve yasaklama yetkisi yalnızca Allah'a aittir. Mü'minin görevi ise, bu emir ve yasalara tereddütsüz itaat etmek ve uymaktır.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

Allah ve Rasûlü bir işte hüküm verdiği zaman, artık inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne isyan ederse, artık gerçekten o apaçık bir sapıklıkla sapmıştır. (Ahzab: 36)

Kulun, Allah'ın hükmü karşısındaki bu tavrı, ibadet ve itaatin ta kendisidir. İslami konulardaki Şari ise, Yüce Mevlamız ve O'nun Peygamberleridir. Biz kullara o ikisinin verdiği kesin ve bağlayıcı hükümleri beğenip- beğenmeme, bazısını kabul edip bazısını kabul etmeme, hor ve hakir görme seçeneği verilmemiştir.

İslam dinin vazettiği kurallar, inanç esasları açısından bir bütündür. Bu bütünden birini kabul etmemek kulu, küfre götürür ve dinden çıkmasına sebep olur. Mesela Müslüman olduğunu zanneden bir insan, İslamın ahlak konularını kabul ediyorum ama faiz ve baş örtü gibi meseleleri çağdaş bulmuyorum deme hakkına sahip değildir. Bu sapık düşünce kişinin kendi nefsinin ilahlaştırmasından ileri gelmektedir.

Bakınız! Yüce Rabbimiz bu konuda şöyle buyurmaktadır.

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرَهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

Onlar Allah'ı bırakıp da bilginlerini, rahiplerini rabler (ilahlar) edindiler ve Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa onlar, yalnız tek olan bir ilah'a ibadet etmekten başkasıyla emrolunmadılar. O'ndan başka ilah yoktur. O, bunların eş tutageldikleri şeylerden münezzehtir. (Tevbe:31)

Adiyy bin Hâtem' in , "Onlar din adamlarına ibadet etmezler!" şeklindeki itirazına Allah'ın Rasûlü -s- şu karşılığı verdi:

Evet. Onlar (din adamları) onlara helali haram, haramı da helal kılıyorlar. Onlar da bunu kabul edip ona uyuyorlar. İşte bu, onların onlara ibadettir.

O halde, helal ve haram kılma yetkisini Allah'a ait bilmek, tevhid ve Allah'a ibadet demek olurken; bu yetkiyi Allah'tan başkasına vermek şirk ve Allah'tan gayrisine kulluktur.

Bazı insanlar kendi heva ve hevesini ilahlaştırarak Yüce Allahın kesin olarak belirttiği emir ve yasakları hafife almaktadırlar. "Bu bana göre böyledir" "bu asırda faiz haram mı olurmuş" "bu çağda örtünmeye ne gerek var" "ben içkimi de içerim , kumarımı da oynarım , hiç kimse bana karışamaz" "Kur'an bu çağa hitap etmiyor" gibi sözler kişinin kendini ilahlaştırmasından başka bir şey değildir.

İbadet: Yaşanan İslâmın Tümüdür

Evet! İbadet; Cenab-ı Hakk'ın razı olduğu ve sevdiği gizli-açık bütün fiil ve sözleri içine alan oldukça geniş kapsamlı bir kavramdır. Namaz, oruç, hac, doğru söz, ma'rufu emretmek, münkerden sakındırmak, Allah yolunda cihad etmek; zulme uğrayana yardım etmek ve seyirci kalmamak, komşuya, yetime, yoksula, yolda kalmışa, hayvanlara yardımda bulunmak, Kur'ân okumak, dua etmek, zikretmek ve benzeri fiil ve hareketlerin hepsi ibadet ve kulluk kapsamına girerler.

Allah'ı ve Rasûlü'nü sevmek, Allah 'dan korkmak ve O'na boyun eğmek, dinî amelleri Allah'ın rızasını kazanmak için yapmak, Allah'ın sana kötü görünen hükmüne sabır ve nimetine şükreylemek, kaza ve kaderine rıza göstermek, Allahu Teâlâ'ya tevekkül etmek, rahmetini ümit edip azabından korkmak ve benzeri bütün haller de ubudiyet (kulluk ve ibadet) kavramına dahildirler.

Böylece ibadet; bazı müslümanların zannettiği gibi, sadece namaz kılmak, oruç tutmak, zekatını vermek, hacc ve umre yapmak, dua ve zikir etmekten ibaret olmamaktadır. Bunlara ilaveten; bütünüyle insan hayatını kucaklayan, yeme-içme adabından devlet idaresine, kadar tüm terbiye ve ahlak kuralları, nizam ve gelenekleri de içine alan bir genişliğe sahip bulunmaktadır.

Hasılı ibadet; **kulun Allah için yaptığı davranış ve eylemlerin tümüdür. Bir başka ifade ile ibadet; Allah için yaşanan hayattır.**

Buna göre , Değerli Müslümanlar!

Helal Rızık Arayışı Bile Nafile ibadetten Sayılmıştır

Sabah namazını kılmış olan ashâb oturmuş Resûlül-lah'ı dinliyor, derin vecd ve huzura gömülmüş bulunuyorlardı.

Bu sırada dışardan bir takım sesler işitildi. İşine gücüne giden insanlar, dünya meşguliyeti peşinde koşuyorlardı. Bunu düşünen bir zat:

— Keşke bunlar da mescidde oturup bizim gibi Resûlullah'ı dinleselerdi, dedi.

Bunu duyan Efendimiz şöyle açıklama yaptı:

- **O kimseler şayet namazlarını kılmışlar da helâl rızık peşinde koşuyorlarsa üzülmeğin, onların kazancı sizden geride değildir!..**

Demek ki namazını kılarak dünya peşinde koşmak da bir ibâdettir. Yeter ki farzlar kılınsın, helâl rızık peşinde koşulsun.

Nitekim Efendimiz bir başka gün de şöyle buyurmuştur:

- **iki farz namaz arasındaki helâl meşguliyet nafile ibâdettendir!**

Bundandır ki, mü'minler namazlarını kılar da helâl rızık peşinde koşarlarsa bu çalışma nafile ibâdet yerini almış olur. Böylece dünyevî çalışma da uhrevî ibâdet derecesine çıkar. Yeter ki, namazlar bırakılmasın, farzlar ihmâl uğramasın.

Nitekim bir başka hadîslerinde Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

- **iki namaz arasındaki küçük günahlar, kılınan farzlar hürmetine afva uğrar.**

Demek ki, sabahı kılan mü'min, öğleyi de kılar, bu iki namaz arasındaki küçük günahlar afva uğrayabilir. Yeter ki biri kılınıp, öteki terkedilmesin.

Şu kadar var ki, namazlarını böyle devamlı kılan kimse, küçük de olsa günah işlemekten çekinir, küçük günahlarını da büyük görmeye başlar.

Nitekim Efendimiz bunu da bir hadîslerinde şu veciz ifadeyle beyan buyurmuştur:

- **Mü'min günâhını üzerine yıkılacak dağ gibi büyük görür, münkir de burnu ucuna konmuş sinek gibi küçük bilir.**

Öyle ise günahlarımızı büyük gördükçe manen ilerliyor, inkişâf ediyoruz demektir. Şayet günah üstüne günah işlediğimiz halde kımız kıpırdamıyor, basit görüyorsak, uçuruma doğru gidişimizin işaretidir. Kendimize çeki düzen vermeli; tevbe, istiğfar edip, günahlara son vermeliyiz.

Çalışmak da ibâdettir" sözcüğünü doğru anlama

Kimi Müslümanlar, namaz kılmamalarına bahane olarak, "Çalışıyoruz ya, çalışmak da bir ibadettir. Ailemizin rızıkını kazanıyoruz" diyorlar.

Şu bahanedeki mantıksızlık apaçık ortada değil mi?

Her şeyden önce "ibadet" kelimesi, dinî bir kavram.

Bir söz veya fiile "ibadet" diyebilmemiz için onun Allah ve Resulü (a.s.m.) tarafından emredilmesi gerekir.

Kur'an'ın neresinde, "Namaza gerek yok, çalışmanız da ibadettir" diyor? Hangi hadis kitabında, "Çalışırken namaz kılmayın, o da bir ibadettir" diyor?

Aksine Rabbimiz, hiçbir alış verişin kendilerini namazdan alıkoymayan mü'minleri bakın nasıl övüyor:

رَجَالٌ لَا تُلَوبِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ () لِيُجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ
وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

"Onlar öyle kimselerdir ki, ne bir ticaret, ne bir alışveriş, Allah'ı anmaktan, namazlarını dosdoğru kılmaktan ve zekâtlarını vermekten onları alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin dehşetten dönüvereceği bir günden korkarlar. Ta ki, Allah onları yaptıklarının daha güzeliyle mükâfatlandırısın ve lûtfuyla daha da fazlasını versin. Allah dilediği kulu- nu hesapsız şekilde rızıklandırır." (Nur: 37-38)

Yüce Rabbimiz, dünya işlerinden dolayı Allah'tan ve O'na ibadetten uzaklaşanlar hakkında bakınız ne buyurmaktadır:

De ki: Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, kabileniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza gitmekte olan meskenler, size Allah'tan, O'nun Peygamberi'nden ve O'nun yolundaki bir cihaddan daha sevgili ise, Allah'ın emri (azab) gelinceye kadar bekleyedurun. Allah fasıklar grubunu hidayete erdirmez. (Tevbe: 24)

Bu ayetler, geçim için çalışmanın ibadete engel olamayacağını kesin bir şekilde ortaya koyuyor. Hem düşünsenize: Namazı emreden Rabbimiz, bizim çalışacağımızı bilmiyor muydu? Evet, çalışmak ibadettir. Sadece çalışmak değil, yaptığımız her mubah iş, ibadet olabilir. Ama bir şartla:

Önce namazı kılacaksınız, sonra güzel bir niyet taşıyacaksınız.

Yani, **"Asıl mal sahibi Rabbimdir. Rızıkımızı O veriyor. Ancak bu rızık kazanmak için bizim çalışmamızı emrediyor. Biz de Onun emri ve rızası dairesinde, helâl bir surette rızıkımızı**

kazanmaya çalışıyoruz" diyecek, bu niyetle çalışacaksın, işte bu niyet ve namazla her yaptığınız davranış ibadet olabilir.

Ama namaz kılmadan, mubah işlerimiz ibadet olmaz. Hem ibadet olsa bile, bir ibadet bir başka ibadete bahane olamaz. Söz gelişi, "Namaz kılamam, oruç tutuyorum veya zekat veriyorum" demek, yanlıştır, çelişkidir. Çünkü, namazı da, orucu da emreden aynı zattır. Hiçbir ibadet bir başka ibadete engel değildir. Hele dünya menfaatleri buna hiç engel olmamalıdır.

Bu konuda Hz. Peygamber (s) şöyle buyurmaktadır;

Paranın kulu yüzüstü sürünsün, helak olsun! Dinarların kulu yüzüstü sürünüp helak olsun! Şatafatlı, gösterişli elbiselerin kulu yüzüstü sürünsün! Midesinin kulu yüzüstü sürünsün ve helak olsun! Yıkılıp başı aşağı gelsin! Bir kötülüğe uğrarsa kurtulmasın. Ki o, kendisine verildiği zaman razı olur, verilmezse kızar ve gazaplanır.

Evet, Değerli Müslümanlar!

Hz. Peygamber (s) İnsanın Eşiyle Beraber Olması nı bile İbadet saymıştır.

عن أبي ذر قال النبي (ص) إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيَاتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ قَالَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرًا (Müslim, E. Davud, Ahmed)

İnsanları iyi Yönetmek de İbadettir.

İnsanları iyi yönetmek, devlet malına sahip çıkıp yakınlarına ve başkalarına hortumlatmamak, fakir-fukaraya ve kimsesizlere sahip çıkmak, emri altındaki insanlara eşit ve mütevazi davranmak, üstlendiği görevin hakkını vermek ve çalışma saatlerine riayet etmek, bulunduğu makamı zulüm aracı olarak kullanmamak da ibadet sayılmaktadır.

İbretli Bir Hikaye;

Bir ülkenin çok acımasız, halkına zulmeden, kimseye iyiliği dokunmayan bir Padişahı varmış.

Zalim Padişah, bir gün bir dervişle karşılaşmış ve dervişe sormuş:

- En iyi ibadet hangisidir? Derviş:
- Senin için öğleye kadar uyumak, diye cevap vermiş. Padişah bu cevaba çok şaşırılmış:
- Anlamadım, demiş.
- Anlaşılmayacak bir şey yok, demiş derviş. Uyu duğun sürece halkına kötülük edemezsin.

Değerli müminler,

ibadet, Allah'ın kulları üzerindeki bir hakkıdır.

Muaz b. Cebel (r.a.) anlatıyor: Peygamberimiz bana:- **Ey Muaz, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir, bilir misin?**

diye sordu. Ben:

- Allah ve Resülü daha iyi bilir, dedim, Peygamberimiz:
- **O'na ibadet etmeleri ve kendisine hiçbir şeyi ortak koşma-malandır**, buyurdu. Sonra:
- **Ey Muaz, kulların Allah üzerindeki hakkı nedir?** buyurdu. Ben:
- Allah ve Resülü daha iyi bilir , deyince, peygamberimiz:
- **"O'na ibadet edip, hiçbir şeyi ortak koşmadıkları takdirde, onlara azap etmemesidir."**⁹ buyurdu.

ibadet, Allah katında insanlara değer kazandırır. Allah Teâlâ kendisine ibadet edeni sever ona değer verir, ibadet görevini yerine getirmeyenler Allah'ın sevgisinden mahrum kalır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

"(Ey Muhammed) **de ki: ibadetiniz olmasa Rabbim size ne diye değer versin?"**

Biz insanları , diğer mahlukattan yaratılış gayesi itibariyle ayırt edici özellik ibadettir. İbadet mefhumunu kaldırırsanız insanın diğer yaratıklardan hiçbir farkı kalmaz. Zaten insanı insan yapan da bu özelliktir . Bizler bunun için varız, ve imtihanımız da budur. Sakın bu amacımızı unutarak sınırı aşmayalım. Aksi takdirde diğer mahlukatlardan hiç farkımız kalmaz demektir.

Aziz Kardeşlerim!

Nasıl ki bir baba evlâdım, bir ana çocuğunu, hattâ bir hayvan dahi yavrusunu başıboş bırakmıyorsa, insana bunca lütuf ve ihsanda bulunan, onu yoktan var eden Allah da (c.c.) kulunu başıboş

birakmamıştır. Onun hem dünyada hem de âhirette mutlu ve huzurlu olmasını diler. Onun için bizler, Allah'ın kulları olarak sorumluluğumuzu ve sahip olduğumuz şeylerden bir gün hesaba çekileceğimizi düşünerek hazırlıklı olmalıyız. İnsanın sorumsuz olmaması gerektiğini ifade eden âyetlerden biri şöyledir:

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

"insan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder." (Kıyame,36)

Madem ki insan da diğer varlıklar gibi ölümlü. O halde dünya hayatını, Rabbinin kendisinden istediği gibi değerlendirmeli. Bir gün yaptıklarının hesabını vereceğini hissederek, yaratılış gayesine uygun yaşamalı. Unutmayalım ki, Rabbimize kullukta daimî olduğumuz sürece, yaratılış gayemizi idrak etmiş olacağız. Yalnız kandil gecelerine ve Ranazan ayına mahsus bir ibadet anlayışı değil, beş vakit namazıyla, cumasıyla, ticaretiyle, idaresiyle, kılık kıyafetiyle vb. dünyevi hususlarla insan ömrünün tümünü kapsayan bir ibadet anlayışının yerleşmesi gerekmektedir. Allah'a kulluğun, hayat boyu sürmesi gerekliliğini belirten Kur'an âyeti şudur:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

"Sana yakın (öüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et (Hıcr 99)

Muhterem Kardeşlerim!

Kullar olarak, hayatımız boyunca bir imtihan sürecinden geçmekteyiz. Ömür ne kadar uzun olursa olsun, insan hangi imkânlarla ve ne kadar çok yaşarsa yaşasın, vazife, yetki ve sorumluluğu ne ölçüde büyük olursa olsun; bir gün konuşan dillerin susacağına, gören gözlerin görmez hale geleceğine, her türlü nimetten uzaklaşılacağına, Cenab-ı Hak'ın şu buyruğu dikkat çekmektedir:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُّوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

"Her canlı ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak kötülük ve iyiliklerle deneyeceğiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz." *Enbiya 35*

Bu âyet, bize sorumsuz yaşamamanın mümkün olmayacağını, hayatın iyi ve kötü bir çok imtihanlarla dolu olduğunu anlatıyor. Allah'ın (c.c.) bizlere yaptığı çağrılara vereceğimiz yegane karşılık da, şu âyette ifadesini bulmaktadır:

إِنَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Ancak Sana ibadet eder ve ancak Sen'den yardım dileriz." *Fatiha 5*

Muhterem Müslümanlar!

Allah'ın (c.c.) bahsettiği bu ömür sermayesi içerisinde şu veya bu şekilde yaşamaktayız. Bu sermaye, sınırlıdır. Bir gün bitecek ve yeniden verilmeyecektir. Onun için, uyanık olmak ve bu sermayeyi akıllıca kullanmak gerekir.¹

Şu halde; hayat, anlamsız bir varoluş olmadığı gibi ölüm de sonu hiçlik olan bir yok oluş değildir. Aksine hayat, bir hayırlı faaliyetler alanı; ölüm ise bu faali-yetlerin karşılığını bulacağımız, ebedî varlık sahasına geçişi sağlayan bir dönüm noktasıdır.

Demek ki insan, şu âlemde bir imtihana tabî tutulmuştur. Rabbini bulan ve O'na kul olan kurtulmuş, bunun dışındakiler ise mahvolmuştur. Şimdi de yaşamın anlamını belirten bir mısraya kulak verelim:

Yaşamak, Hak 'a kulluktur; özün yanarcasına

Manânın her anında tefekkür; ağlarcasına...

Sonuç olarak diyoruz ki; insanoğlu, Allah'ın yarattığı varlıkların üstün olanıdır. En güzel biçimde yaratılmıştır. Allah (c.c.) biz insanlara pek çok nîmet vermiş, sayısız mahlûkatı enirimize ve istifâdemize sunmuştur. Bütün bunlara karşılık kul, gayesiz ve mes'uliyetsiz mi olacaktı? Tabii ki hayır!

Cenab-ı Hak, insanı kendisini tanıyıp kullukta bulunması için var ettiğini, bunun için de imtihanın bir gereği olarak dünyaya gönderdiğini ifade ediyor. Yani, insanın yaratılışı, alelade bir hâdise değildir. Bu dünyadaki yolculukların sonucusu ve ebedî olanı ise Allah'a (c.c.) kavuşma olacaktır.

Onun için. bütün yaşantımızı, ölüme ve hesaba hazırlanmakla geçirmemiz gerekiyor, fâni dünyanın geçici zevklerine gönül kaptırmadan ve gaflete dalmadan Allah'a kulluk yapmak îcab ediyor. Dünya meşgaleleri arasında Allah'ı unutmamak ne güzel. Çünkü, bir imtihan âlemi olan dünya, hakîkî yönüyle değerlendirildiği zaman, bizler için ebedî âlemin kurtuluş vesikası olacaktır.

Cenab-ı Hak bizlere, yaratılış gayesine uygun bir hayat geçirmeyi lütfetsin! Bizleri kendisine, hakkıyla kulluk eden kimselerden eylesin!

لَا يَغُرُّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ () مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَهَادُ () لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْآبِرَارِ

İnkarcıların (refah içinde) diyar diyar dolaşması, sakın seni aldatmasın!

(Bazı Müminlerin, müşrikleri geniş maddî imkânlar içinde görmeleri sebebiyle, «Gördüğümüze bakılırsa Allah'ın düşmanları huzur içinde, biz ise sıkıntıdayız.» demeleri, bu âyetin inmesine sebep olarak gösterilmiştir. Elbette ki, bu ve benzeri ikazlarla Hz. Peygamberin şahsında bütün mü'minlere seslenmektedir:

Azıcık bir menfaattir o. Sonra onların varacakları yer. cehennemdir. O, ne kötü varış yeridir!

Fakat Rablerine karşı gelmekten sakınanlar için. Allah tarafından bir ikram olarak, zemininden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. İyi kişiler için Allah katındaki (*nimetler*) daha hayırlıdır.(Ali İmran 196-198)

Hazırlayan : Serdar Topalakçı